

Kuća ljudskih prava
Selska cesta 112c, HR-10000 Zagreb
t: +385 (0)1 457 23 98
f: +385 (0)1 457 23 99
kontakt@documenta.hr
www.documenta.hr

MB: 1925199. OIB: 09095322581
Raiffeisen bank Austria d.d.
Broj računa: 2484008-1102930793

- MEDIJIMA -

Zagreb, 15. rujna 2011
Ur. broj: 253 - 2011

PRIOPĆENJE ZA MEDIJE POVODOM PREDSTAVLJANJA POVELJE ZA PRIZNAVANJE SVAKOG STRADALNIKA/CE ORUŽANOG NASILJA

Države širom svijeta imaju jasnu, ali u većini slučajeva neispunjenu odgovornost za potpuno i transparentno izvještavanje o ubijenima i nestalima u oružanom nasilju. Ovo je središnja poruka nove inicijative *Povelja za priznavanje svakog stradalnika/ce oružanog nasilja*, koja je javnosti predstavljena u četvrtak, 15. rujna 2011. na Britanskoj Akademiji u Londonu, i koju je već usvojilo više od 40 humanitarnih organizacija i organizacija koje se bave ljudskim pravima iz zemalja cijelog svijeta. Među njima je i *Documenta* – Centar za suočavanje s prošlostu, kao (za sada) jedina organizacija iz Hrvatske članica međunarodne Mreže za dokumentiranje stradalnika/ca.

Glavni zahtjevi ove *Povelje* su malobrojni, ali s dalekosežnim posljedicama. Oni zahtjevaju da države osiguraju da svaki stradalnik/ca oružanog nasilja bude:

- ažurno evidentiran/a
- ispravno identificiran/a
- javno prepoznat/a.

Ovi zahtjevi prema državama su formulirani pod utjecajem iskustva i saznanja međunarodne mreže nevladinih organizacija i znanstvenih institucija koje se bave dokumentiranjem stradalnih u prošlim ili aktualnim oružanim sukobima koji se vode širom svijeta. Povelju su, prije nego što je javno predstavljena, već prihvatile brojne humanitarne organizacije i organizacije civilnog društva iz 26 zemalja koje smatraju da otvoreno i sveobuhvatno dokumentiranje stradanja, koje je puno poštovanja prema žrtvama oružanog nasilja, - a koje uključuje i prisilne nestanke - predstavlja pitanje koje se proteže kroz nekoliko područja relevantnih za njihov rad te je u skladu s njihovim humanitarnim principima.

U organizaciji Oxford Research Group, predstavljanju ovog događaja na Britanskoj Akademiji je predsjedao njezin Predsjednik, Sir Adam Roberts, a prisustvovali su članovi mreže za dokumentiranje stradalnika/ca, članovi drugih organizacija potpisnica, predstavnici britanske Vlade, diplomatskog zbora, akademske zajednice i medija. Povelja je puštena u javnost s ciljem prikupljanja šire potpore civilnog društva i širokog spektra organizacija, kako bi se države obvezale da je uključe na svoje dnevne redove. Jedan od važnih potencijala Povelje da utječe na državne aktere je činjenica da su njezini zahtjevi za dokumentiranjem stradalnika/ca čvrsto utemeljeni u

Organizacije osnivačice: Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek, Centar za mirovne studije, Građanski odbor za ljudska prava, Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava. **Upravni odbor:** Živana Heđbeli, Pero Jurišin, Goranka Lalić, Zoran Pusić.

Predsjednik upravnog odbora: Zoran Pusić. **Voditeljica:** Vesna Teršelić. **SWIFT:** RZBHHR2X. **IBAN:** HR3824840081102930793.

međunarodnom pravu, što ih iz tog razloga čini obavezama države (posebno, ali ne isključivo, kada je država jedna od strana u oružanom sukobu).

Hamit Dardagan, jedan od direktora Oxford Research Group programa *Svaki stradalnik/ca (Every Casualty)*, koji je sastavio Povelju i istražio njezinu pravnu osnovu, govoreći na predstavljanju događaja na Britanskoj Akademiji, naznačio je neke njezine ciljeve i kontekst:

"Oružano nasilje nastavlja ubirati ljudske žrtve širom svijeta, a prevelik broj njegovih žrtava umire u nerazjašnjenim okolnostima, neimenovani i nepriznati, dok njihova bol i tragedija njihovog gubitka trajno izostaju iz javnih zapisa. Nitko ne razumije poteškoće u dokumentiranju takvih smrti bolje od nekih ljudi okupljenih u ovoj prostoriji, jer se mi bavimo ovim poslom i pokušavamo prevladati ove poteškoće. Ovo je u snažnom kontrastu s mnogim državama koje, umjesto da poduzmu svaki napor da ispune ovu obavezu, pronalaze izgovore da to izbjegnu te na taj način pruže sebi dozvolu da o punom rasponu stradanja govore kao o nečemu što je istinski nespoznatljivo i da se odnose prema ovom problemu kao neophodno političkom.

"Vrlo je prigodno da se ova Povelja javno predstavlja na Britanskoj Akademiji, centru Ujedinjenog Kraljevstva u području humanističkih i društvenih znanosti, jer je domena u kojoj se stradalnici/ce oružanog nasilja pojavljuju ona trenutne stvarnosti te povijesna činjenica. Ako se ispune jednostavni zahtjevi ove Povelje, tada ćemo o ovom pitanju moći češće diskutirati kao o pitanju istine - istine koja se odnosi na žrtve koje su imale ime i identitet i istine kao neizbježne za sve nas, kao što je ona to već za one koji tuguju za svojim najmilijima."

Primjeri takvog dokumentiranja koji su predstavljeni na otvaranju ovog događaja uključuju "Kosovsku knjigu pamćenja, 1998." koju je danas predstavila Sandra Orlović, zamjenica direktorice Fonda za humanitarno pravo, Srbija i Bekim Blakaj, direktor Fonda za humanitarno pravo, Kosovo. Ova knjiga je prvi dio većeg projekta kojem je cilj ispričati priču svake žrtve sukoba iz svih od zajednica na Kosovu od 1998. do 2000., te stati na kraj dugotrajnim raspravama i međusobnom nepovjerenju po pitanju stvarnog opsega stradanja za vrijeme ovog sukoba.

U svom govoru na predstavljanju, Sandra Orlović je rekla: **"Neshvatljivo je da čak stoljeće nakon što je rođeno međunarodno humanitarno pravo države ne uspijevaju dokumentirati mnoge od onih čija je patnja potaknula stvaranje međunarodnog humanitarnog prava - žrtve oružanih sukoba. One ostaju nedokumentirane, neimenovane, njihovi životi zaboravljeni i još jednom obezvrijeđeni, kao što je to bilo i u slučaju samog nasilja. Kosovska knjiga pamćenja 1998. je jasan i snažan odgovor na ovu sramotnu tradiciju zapostavljanja"**.

Bekim Blakaj je dodao:

"Milijuni ljudi su ubijeni ili nestali za vrijeme oružanih sukoba u povijesti. Njihove obitelji i najmiliji će ih se zauvijek sjećati, međutim, većini ljudi su oni samo statistički podaci i brojevi. Iz tog je razloga naša obaveza, kao članova civilnog društva, da ih dokumentiramo, da zabilježimo njihovu patnju i učinimo je javnom, u nadi da pogreške iz prošlosti neće biti ponovljene u budućnosti."

Okupljenima se također obratio Wissam Tarif, izvršni direktor INSAN-a, organizacije koja objavljuje rezultate detaljnih istraživanja smrti sirijskih prosvjednika. Sirijski režim je vrlo otežao lokalnim i međunarodnim monitorima, uključujući UN, da dokumentiraju stradalnike/ice. Tarif je

predstavio INSAN-ovo posljednje saznanje o broju usmrćenih, opisao njihove metode istraživanja u Siriji te ukazao na dobre i loše prakse i utjecaj potonjih na javno mišljenje i donositelje političkih odluka.

Wissam Tarif je rekao:

"Stradalnici/ce oružanog nasilja nisu brojevi, to su stvarni ljudi koji su imali snove, patnje i radosti. Oni su iza sebe ostavili obitelji i prijatelje - mnogi od kojih su ljuti, mnogi tužni. Prepoznavanje stradalnika/ca oružanog nasilja znači prepoznavanje bolje budućnosti. Kroz čitavu našu povijest počinili smo mnoge vrste nasilja. Ali ciklus nasilja se ne može vječno nastaviti.

Pomirenje i komisije za pomirenje su otvorile grobnice i ekshumirale tijela u pokušaju da pronađu istinu. Ova Povelja bi trebala skratiti agoniju ne poznavanja istine, spriječiti odgađanje pravde, te pridonijeti završetku negiranja istine."

Ovo su samo dva od mnogih projekata (poput projekta "Dokumentiranje ljudskih gubitaka u Hrvatskoj 1991-1995" na čemu već dvije godine intenzivno radi istraživački tim *Documente*) koji rade na javnom priznavanju konačne cijene koju su mnogi pojedinci, većinom civili, platili u oružanim sukobima širom svijeta. *Povelja* također namjerava doprinijeti zakašnjelom priznavanju njihovog rada, koji može imati jedino koristi od toga da ga države i šira javnost bolje razumiju.

Vesna Teršelič, voditeljica *Documente*